קד

לעיל דף
 לעיל דף
 לעיל דף לד:,
 לעיל דף לד:,
 ד) דמוכר. רש"ל,

הוהות הר"ח

(א) רשב"ם ד״ה ה״ג וכדברי וכו׳ ואין בהן ממש דאמרי בית סאמים:

מוסף רש"י

לא את המותר בלבד מחזיר. לא את המותר של רובע לכל סאה הוא מחזיר לבדו, אלא את כל הרבעין בולן. כל ל' רכעים של בים מור ומותרומים הכל מחזיר, דמיכא דבא לשלם משלם את כול ועיד צדו). ואי איכא [מילסא] יסירא לט' קבין. כלומר אם יש משהו יותר מרובע לכל סאה דהשתא ליכא מחילה כלל לא ברבעין ולא במותריהן חזינן אי הוו כוריים דהשתא הוו להו רבעין דידהו יותר מט' קבין כיון דליכא מחילה הדרי באנפי נפשייהו דכיון דאיכא חשיבות שדה לא חזינן אי הוו כוריים דהשתא הוו להו רבעין דידהו יותר מט' קבין הואיל א הוי הך מכירה אלא בית כור ואיכא קב ומחלה יתר על הרבעין תקנו חכמים למוכר ייפוי כח דמעות אסיקנא לר"ג דבכוריים ואע"ג דליכא אלא מותר כל שהוא על הרבעין לא אמרינן יעשה חשבון דהוו להו בין הכל ט' קבין הדר. והשתא אסיקנא לר"ג דבכוריים ואע"ג דליכא אלא מותר כל שהוא על הרבעין לא אמרינן יעשה חשבון

אלא יחזיר קרקע דכיון דדין מחילה ליכא בהו ושיעור שדה יש למה נכוף הלוקח ליקח האיכא בי רדו יומא ולא מפסיד מוכר מידי אבל בבית כור אחד לריך קב ומחלה מותר על הרבעין להשלים ט׳ קבין והדר וקיימא לן [כמובות יג.] כר"נ בדיני. כן נראה בעיני פיסקא ופירושא ועיקר. וי"מ ואי איכא יתירות כו' שלריך ט' קבין יותר לבד כל הרבעין כולן וי"מ קב ומחלה לריך תוספת על הרבעין של בית כור האחד דכיון דבבית כור אחד הוי ט' קבין הדרי כולהו וקשיא לי מאי חזית דשדית להאי קב ומחלה על חד בית כור מי' כורין ולאינך ליכא אלא ז' קבין ומחצה לכור אדרבה שדייה אכולהו ויהיה בתורת יעשה חשבון דלא מטי לכל בית סאה אלא טפי מרובע פורתא ועד שיהיה ט' קבין לכל כור וכור לא הוה לן למימר יחזיר א"נ מנלן האי דדי לנו בקב ומחלה תוספת על רבעי בית כור שדייה להאי תוספת אבית סאה ועד דליהוו ט' קבין לאחד מן הסאין לבד מרובע לכל סאה וסאה לא אמרינן דהדרי למוכר. כללא דמילתא כי מעיינת בהו שפיר בהגך לישני לא תמלא טעם וממש בהן אלא כהלכתא בלא טעמא. ברם כך הוא כמו שפירשתי דהיכא דאיכא משהו יתר על כל הרבעין כולן של ב' כורין כיון דמפיק להו מתורת מחילה ליכא למימר בהו ייפוי כח י׳ דלוקח דהא בין כולן חשיבי שדה דאיכא טפי מט׳ קבין והדרי למוכר ובבית כור אחד בעינן תוספת קב ומחלה על הרבעין להשלימן לט' קבין והדרי

ואי איכא מילתא יתירא 🌣 (דהוי) לתשעת קבין הדרי איתיביה רבא לר"נ שאם שייר בשדה בית תשעת קבין לאו דזבין ליה כוריים לא דזבין ליה כור ובגנה בית חצי קב לאו דובין ליה סאתים לא דובין ליה סאה וכדברי ר"ע בית רובע מאי לאו דזבין ליה סאה לא דובין ליה חצי סאה בעי רב אשי שדה ונעשית גנה גנה ונעשית שדה מאי יתיקו יתנא אם היה סמוך לשדהו אפי׳ כל שהוא מחזיר לו קרקע יבעי רב אשי בור מהו שתפסיק אמת המים מהו שתפסיק דרך הרבים מהו שתפסיק ריכבא דדיקלא מהו שתפסיק תיקו: ולא את הרובע בלבד מחזיר לו אלא כל המותר: כלפי לייא יתאני רבין בר רב נחמן ילא את המותר בלבד מחזיר לו אלא את כל הרבעין כולן: מתני' מדה בחבל אני מוכר לך הן חסר הן יתר בטל הן חסר הן יתר מדה בחבל הן חסר הן יתר מדה בחבל במל

למוכר: **מאי לאו דובין ליה כוריים.** דהא לא קתני ואם שייר בבית כור ט' קבין כדקתני רישא בית כור עפר אני מוכר לך אלמא אפי' בבקעה גדולה קאמר ט' קבין הדרי למוכר וקשיא לר"ג דאמר מחילה הויין כל היכא דלא מטי טפי מרובע לכל סאה: ומשני **לא דובין** לים כור. דארישא אאי דאיירי בבית כור ועלה אתני דאי הוו ט׳ קבין הדרי דאיכא טפי מרובע לכל אאה ונפאא להו מתורת מחילה: ה"ג ובגנה בים חלי קב מחי לחור לפני לו דובין ליה מחסים לא דובין ליה מחה. והכי קפריך מחי לחו דובין ליה מחמים ואפייה לא אמרי נותן ה"ג ובגנה בים חלי קב מחי לאו דובין ליה מחסים לא דובין ליה מחה והכי קפריך מחי לחו דה"ל בין הכל שיעור גנה לא מחיל איניש כרב רובע לכל מחי אלי חיבים ואיני לא דובין ליה מחה גנה והלכך רובע הוא דהוי מחילה טפי מרובע יעשה חשבון הוא והדר ואע"ג דלא מטי אלא רובע למחה. ומשני לא דובין ליה מחה גנה והלכך רובע הוא דהוי מחילה טפי מרובע יעשה חשבון אבל חצי קב דאיכא שיעור גנה הדר: ה"ג וכדברי ר"ע כים רובע מאי לאו דובין ליה סאה לא דובין ליה חצי סאה. והכי קפריך מאי לאו דובין ליה סאה ואפ״ה לא אמרי׳ נותן חזי רובע לכל חזי סאה דהוי מחילה אלא כיון דהוי ליה בין כל המוחרות שיעור גנה הדרי כרב הונא חלי רובע הוי מחילה לחלי סאה כי היכי דרובע הוי מחילה לסאה. ומשני דובין ליה חלי סאה הלכך חלי רובע הוי מחילה וטפי מחלי רובע יעשה חשבון רובע דהוי שיעור גנה יחזיר. כן נראה בעיני ועיקר וכן מלאתי כחוב בספרים מדויקים. ולשונות אחרים יש ואין בהן ממש (4) ואמרי' בית סאתים שיעור גנה בבית כור שיעור שדה והבל הוא ודברים ריקים דט' קבין שיעור שדה וחלי קב שיעור גנה וגם מפרשים דלר"ע לית ליה יעשה חשבון בגנה אלא רובע יחזיר פחות מרובע הוי מחילה והכל הבל דהא ודאי אים ליה מחילה כדפרישית דכי היכי דאמרן בשדה רובע לסאה הוי מחילה הוא הדין בחלי רובע לחלי סאה הוי מחילה וכן לגנה חלי רובע לחלי סאה הוי מחילה יותר מחצי רובע לחצי סאה יעשה חשבון לר"ע כמו לרבנן אבל רובע לחצי סאה יחזיר לר"ע ולרבנן יעשה חשבון עד שיהו חלי קב חוספת על חלי סאה דהכי הוי שיעור גנה וגם מפרשים דרובע לסאה בגנה לרבנן יעשה חשבון כיתר מרובע לשדה ופחות מרובע הוי מחילה בגנה כרובע בשדה וכל סברות הללו הבל הן ומטעיין הן: **בעי רב אשי**. מכר לו שדה כגון שמכר לו סאה או סאתים והותירו יותר מב' רבעין לסאתים אבל אינן ט' קבין דהוו להו בתורת יעשה חשבון: ונעשים גנה. ביד לוקח קודם שהחזיר לו לא מעות ולא קרקע גדל נהר לכאן או נובע מעין לכאן דה"ל ראוי לגנה כדכתיב והשקית ברגלך כגן הירק (דברים יא): מהו. מחזיר לו לוקח למוכר מי אולינן בתר שעת מכירה ויעשה חשבון רצה נוטל מעות רצה נוטל קרקע או דלמא כיון דתקנתא דרבנן היא משום ייפוי כח דמוכר שלא יפסיד מיעוט קרקע שאין ראוי לכלום השתא דה"ל חצי קב גנה וחשוב שדה צריך שיטול את שלו ויחזיר לו לוקח קרקע ולא מעות. א"נ מכרה כשהיא גנה ונתייבשה ונעשית שדה ביד לוקח מי אזלינן בתר שעת מכירה ויחזיר לו החלי קב ולא מעות או דלמא השתא נמי יש לנו לעשות תקנה למוכר הואיל ונעשית שדה ואין ראוי לו בפני עלמו ואם רלה יטול מעות או קרקע. ונראה בעיני דדוקא קמיבעיא ליה כגון דליכא בין שעת מכר לשעת מדידה אלא תורת חזרה ועשיית חשבון דממה נפשך ליכא מחילה אבל היכא דמעיקרא הוי מחילה ולבסוף לא הוי מחילה ודאי בחר מעיקרא אולינן כיון דמחל מחל כגון אליבא דרב הונא שמכר לו מתחלה סאמים שדה והיו שם מותר ב' רבעים רובע לסאה דהוי מחילה והשתא נעשית גנה ביד לוקח והוי בתורת חזרה לרב הונא המם ודאי מודי רב אשי דבתר מעיקרא אזלינן שהרי מחל ונתן לו הב' רבעין וכן עיקר: **הנא אם היה**. ההוא שדה שמכר סמוך לשדהו אחר אפילו אם הוחיר כל שהוא על ז' קבין ומחצה לכור מחזיר לו קרקע ולא יעשה חשבון דהא חזי לאיצטרופי לשדהו ואע"ג דלא הוי ההוא מותר ט' קבין יחזיר לו קרקע דכיון דלא מפסיד מוכר בחזרת קרקע מידי לא נייפה כחו לכוף הלוקח לקנותו אבל אם הותיר כל שהוא על הבית כור כגון פחות מרובע לסאה א"נ ז' קבין ומחלה לכור דליכא טפי מרובע לסאה ודאי מחילה היא ולא הדר ליה לא קרקע ולא מעות וכן פסק רבינו חננאל. ואית דמפרשי דהאי כל שהוא אפילו פחות מרובע לסאה האמר דיחזיר ולא מחל הואיל ויש לו שדה בסמוך לזה ולאו מילחא היא דא"כ מאי אהני ליה הן חסר הן יתר דקאמר ליה כדקחני מחני' וא"נ לא אמר הן חסר הן יתר הא אוקמינן [ע"א] דסתמא נמי כהן חסר הן יתר דמי: בור מהו שהפסיק. בין ההוא מותר לשדה ולא יחשב על שדהו ויעשה חשבון. ואם תמצא לומר דאינו מפסיק: אמת המים מהו. נראה בעיני דגרסינן דרך הרבים מהו כגון שיש כאן שביל של ט"ז אמה שהולכין ממנו לשדות אבל רה"ר ממש איכא למימר דאין לך הפסק גדול מזה. וכולהו באם חמלא לומר דאינו מפסיק מפרשינן להו: ופרכינן כלפי לייא. כנגד מה שונה במשנתנו כאן ולאן הדבר נוטה כדאמרינן בברכות (דף נמ.) חלבי לנהרא כגני לייא הקדירות יטאר יופרפין שנפי לייזו. כנגו מהי שומש במשמתו כמן ירטן יאבר ישטש בימונו וה"נ במתני איפכא מסתברא דהמותר לא הוי מחילה אבל הרבעין שלמות הולכין לנהר לשאוב בהן מים אבל השבורין להיכן הולכין. וה"נ במתני איפכא מסתברא דהמותר לא הוי מחילה הלכך ה"ל למיתני כדמתרץ לא את המותר על הרבעים בלבד הוא מחילר דנימא הרבעין כולן מחולין אלא גם את כל השלשים רבעין של בית כור הוא מחזיר דכיון דאיכא קרקע טובא לא מחל מידי והוא הדין לענין הפחת דכיון דחסר טפי מרובע לסאה לא מחל מידי כדאמרינן לעיל אם בא לנפות מנפה את כולן וכ"ש לענין קרקע כדאמרינן בהמוכר פירות (לעיל דף זה.): בדתב" מדה בחבל כו'. האומר לחבירו ב' לשונות הללו הסותרין זה את זה בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל הן חסר הן יתר ביטל לשון אחרון זה דהיינו הן חסר הן יתר את לשון הראשון דהיינו מדה בחבל ואפילו פיחת רובע לסאה או הותיר רובע לסאה

כב א מיי פכ״ח מהלי מכירה הלכה י סמג עשין כב טוש״ע ח״מ סי״ ימי סעיף יג: בג ב מיי שם הלי ז טוש״ע שם ס״ט:

בד ג מיי" שם הלי ו טוש"ע שם סעיף י:

רבינו גרשום

וסאה רובע הקב כדתני מתני': ואי איכא (יתירא למילתא) [מלתא יתירא]. דאיכא לכור אחד ט' קבין יותר מכולה שאר כורין מהדר ליה כוליה מה מהודר ליה כוליה מה שהותיר ליה על כל הכורין אפי׳ ז' קבין ומחצה דהבא לנפות מנפה את כולה ורב נחמז אתי להקל טפי מרב וכור ז' קבין ומחצה כדקתני מתני ורב נחמן אמר דנותן ז' קבין ומחצה לכל כור וכור ולא מחזיר לו וכדקתני מתני פיחת רובע לסאה או :הותיר רובע לסאה הגיעו מאי לאו דזבין ליה כוריים י ואם שייר בשדה ט' קביו ואם שייר בשדה ט' קבין לא אמרינן דיהיב ז' קבין ומחצה לכל כור וכור. אלמא מחזיר לו אותן ט' קבין וכדרב הונא וקשיא לרב נחמן: ומשני ליה לא דובן ליה כור ולההוא כור הויא יתר ז' קבין ומחצה כדאמר רב נחמן: ובגנה. . דין גנה סאתים ואם הותיר בגנה בית חצי קב מחזיר לו. בגנה בית חצי קב מחזיר לו. מאי לאו דובין ליה ד' סאין ובד' סאין הותיר לו חצי קב אלמא לא אמרי' דיהב לכל כור וכור ז' קבין ומחצה וקשי' לרב נחמן: לא דובין וקשרי לרב נחמן: לא דובין סאתים. כדין גנה דהיינו אי איכא יתירא למילתא דט׳ קבין מהדר ליה: בית סאה הוי דין גנה לר׳ עקיבא ובית רובע גנה מאי לאו דזבין ליה סאתים טפי מגנה . אליבא דר׳ עקיבא ואפי׳ הכי לא אמרינן דיהיב לכל סאה וסאה בית רובע. לא דובין ליה סאה: בעי רב . אשי. להיכא דשייר בשדה ט' קבין פשיטא לן דמחזיר כדקתני מתני' אבל הא מיבעיא לי להיכא דהותיר שדה מעיקרא ונעשית גנה כשמכרה לו מהו. מי אמרינן . דאזלינן בתר מעיקרא ואם שייר בית ט' קבין מחזיר לו ולהיכא דהותיר ז' קבין ומחצה או פחות הגיעו או דלמא בתר השתא אזלינן . ואם הותיר ז' קבין ומחצה מחזיר לו דאיכא טפי מחצי אזלינן בתר מעיקרא להיכא דהותיר חצי קב מחזיר לו או דלמא בתר השתא אזלינן דהוה ליה שדה היה אותו שדה שמכר סמוך לשדהו והותיר לו אפי׳ כל שהוא מחזיר לו קרקע . י שהותיר ולא הגיעו משום שהוותי דכא הגיעו משום דחזיא ליה דסמוך לשדהו הוא אבל אם פיחת לו כרצונו דמוכר הוא כדאמרי׳ לעיל לייפות כחו של מוכר בור מפסיק בינתים מהו. שתפסיק והגיעו והכי נמי . אמת המים ורשות הרבים

אמת המים ורשות הרבים "עת כיעל לשון לתחון הים ליט"מ לו מל מכלה שקותרין זה את זה תפוס לשון אחרון דחור בו בתוך כדי דיבור מן הראשון:
דוריבה בהר שתפסיק. מי
שמת שתפסיק. מי
הביעו או לא: כלפי לייא. כלפי מה אתה אומר כן איפוך מסתברא דהכי איבעי ליה למיתנא כשהותיר יותר מן השיעור שמנו חכמים לא המותר בלבד הוא מחזיר לו הלוקח אלא כל הרבעים כולם שהן יותר על כור הוא מחזיר לו דהבא לנפות מנפה את כולן. תני רבין במתניי כדאפרשי ולא את המותר בלבד כרי: פיסקא ואם אמר לו כלשון הזה מדה בחבל אני מוכר לך הן חסר הן יותר בבת אחת אי אמר ליה הכי ביטל הן חסר הן יותר את מדה בחבל ואזליי בתר לשון אחרון. ואם פיחת רובע לסאה או הותיר רובע הגיעו. זכן אם אמר לו הן חסר הן יותר את מדה בחבל ואזליי בתר לשון אחרון. ואם פיחת רובע לסאה או הותיר רובע הגיעו. זכן אם אמר לו הן חסר הן יותר את מדה בחבל ואזליי בתר לשון אחרון. ואם פיחת רובע לסאה או הותיר רובע הגיעו. זכן אם אמר לו הן חסר הן יותר את מדה בחבל ואזליי בתר לשון אחרון. ואם פיחת רובע לסאה או הותיר רובע הגיעו. זכן אם אמר לו הן חסר הן יותר את מדה בחבל ואזליי בתר לשון אחרון. ואם פיחת רובע לסאר או הותיר רובע הגיעו. זכן אם אמר לו הן חסר הן יותר את מדה בחבל ואזליי בתר לשון אחרון. ואם פיחת רובע לסאר או הותיר רובע הגיעו.